

PER SVENSSON

När jag dog

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Essäerna "Eftermäle", "Direktare" och "Incurvatus in se" har tidigare varit tryckta i följande publikationer:

"Eftermäle": Tidningen Vi, november 2022

"Direktare": Dagens Nyheter, 3 november 2018

"Incurvatus in se": Dagens Nyheter, 21 april 2025

Citat av Lucretius på sid. 164 är från *Om tingens natur*, övers. Ingvar Björkeson, andra rev. utgåvan, Bokförlaget Faethon (2022).

Citatet från "Hávamál" på s. 195 är från *Den poetiska Eddan*, övers. Lars Lönnroth, Atlantis (2016).

Albert Bonniers Förlag
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.albertbonniersforlag.se
info@albertbonniers.se

ISBN 978-91-0-081650-6

COPYRIGHT © Ann-Sofi Ljung Svensson, 2026

OMSLAG Ingrediensen AB

OMSLAGSBILD Vilhelm Hammershøi, *Landskap*, 1900 (beskuren).

Thielska Galleriet, Tord Lund.

FÖRSTA TRYCKNINGEN

TRYCK ScandBook, EU 2026

FÖRORD

I februari 2024 fick Per Svensson veta att han hade cancer i bukspottkörteln. Beskedet från läkarna var obevekligt, tumören gick inte att operera och det var högst tveksamt om andra behandlingar skulle vara till någon nytta. Med ens bestämde sig Per för att skriva om sjukdomen, tiden var knapp. Skulle han leva till sommaren? Det var inte säkert.

Han bestämde sig också ganska omgående för en tudelad form, där dagboksanteckningar skulle varvas med mer essäistiska texter om cancer och döden. Skrivandet gav något slags kontroll och distans, det var ett sätt att andas. Mer planering, eller redigering, än så fanns det inte tid till.

Några månader senare upptäckte Per till sin förvåning att han fortfarande var vid liv, och samtidigt förändrades också hans syn på sjukdomen. I hela sitt yrkesliv var Per en mästare på att skjuta på deadline och även nu hade han lyckats få loss mer tid. Under nästan ett år levde Per i detta moratorium; vardagen återvände, han kunde fortsätta att föreläsa och skriva artiklar. Han fann ett slags frihet under omständigheter som egentligen inte medgav något

svängrum alls. Med tiden drog han ner på dagboksanteckningarna, tills läget igen blev akut.

Det är, i korthet, bakgrundshistorien till den bok som nu föreligger. Sista gången jag pratade med Per, några dagar före hans bortgång i juli 2025, drog han upp riktlinjerna för bokens färdigställande. Han ville att jag skulle skriva ett förklarande förord, och att hans hustru Ann-Sofi skulle skriva ett efterord. Ann-Sofi har också skrivit rent dagboksanteckningarna och sett till så att de efterlämnade texterna kunnat bilda en fungerande helhet. Utan henne hade det inte blivit någon bok.

Men i övrigt är det en bok som är varsamt redigerad. Per älskade att vässa sina formuleringar, men i det här fallet har det direkta uttrycket haft ett egenvärde, så som det måste vara när allt är ovisshet, utom själva slutet.

Daniel Sandström

FÖRLÄGGARE

Tisdagen den 20 februari 2024

Det var Elvira, vår yngsta dotter, som sa det först: ”Du är ju gul.”

Vi förstod inte vad hon menade. Gul? Tja, jag brukar vara solbränd länge. Har alltid haft lätt för att få färg. Såg solbränd ut redan som bebis faktiskt. Det berodde på att jag fötts med gulsot. Mamma brukade senare ofta berätta om hur tanter tittat ner i barnvagnen och suckat över den söta lilla flickan.

När Elvira tittade in på väg hem från sitt jobb och kommenterade min ansiktsfärg låg jag hemma i vad jag trodde var stressrelaterad magkatarr. Jag hade haft molande värk i magen i en månad. Det hade börjat lördagen den 30 januari, en stressig dag. Jag hade inte hunnit äta ordentligt när jag på eftermiddagen tog bussen och tåget in till Malmö för att delta i en kippavandring, en manifestation mot antisemitism. Ann-Sofi var på teater i Helsingborg och skulle komma hem sent. Jag kokade en stor gryta spagetti till mig själv. När jag ätit kom smärtan. Det var som om jag svalt en liten, enveten bormaskin.

Det var ändå inte värre än att jag fortsatte att leva och arbeta som vanligt. Det Augustpris jag två månader tidigare fått för min biografi över Anders Zorn hade lett till

en lång rad bokade författarframträdanden och därmed sammanhängande tågresor. Nog så stressande under en vinter med pålitligt opålitligt och vämjeligt vinterväder och ett lika pålitligt opålitligt järnvägssystem.

Dessutom hade jag skrivit några krävande litteraturrecensioner. Och så skulle det gamla sommarstugeköket äntligen renoveras, så vi hade murare hemma. Vi kände dem väl. Fantastiskt duktiga och trevliga hantverkare, genuint intresserade av gamla hus. Men en borr är en borr och byggdamm är byggdamm.

Så när jag någon vecka in i februari fick diarré och tvingades ställa in ett framträdande på Lidingö stadsbibliotek var jag egentligen inte förvånad. Det var magens protest. Den fick lugnas med avhållsamhet från kaffe och socker, en monoton meny med kokt ris och rostat bröd som återkommande höjdpunkter. Att min så småningom mer substantiella avföring fick en kulör som påminde om opolerat ris framstod som följdriktigt.

Som så många andra män i min generation har jag i det längsta undvikit att gå till doktorn. Detta med viss framgång. Om man bortser från timmarna på BB när mina barn föddes har jag aldrig tillbringat en natt på något sjukhus. Har också i det längsta undvikit primärvården. Men nu tvingade Ann-Sofi mig att ringa vårdcentralen i Anderslöv. Jag hade väntat mig att bli avspisad med en uppmaning att försöka med Omeprazol. Men när jag beskrev mina symptom sa sjuksköterskan att han blev

bekymrad och gav mig en tid på fredag. Det blir svårt, sa jag, för då ska jag vara i Stockholm. Jag var bokad för en öppen föreläsning om Zorn på Nationalmuseum. Finns det inga tidigare tider? ”Nej”, sa han, det var den sista den här veckan, ”men ring om en akuttid i morgon. Jag ska göra en anteckning.”

Klockan åtta på morgonen satt Ann-Sofi, mästare också i denna konst, med fingret på mobilen och räckte över den till mig när signalen gick fram. Operationen var framgångsrik. Jag blev uppringd och fick en tid redan 09.20.

Läkaren på vårdcentralen frågade ut mig om min hälsobiografi, skickade ut mig för att ta prover och sa till sist att han skulle skicka mig till akuten i Malmö. ”Du är ju gul”, sa han. ”Det var det första jag såg när jag kom ut i väntrummet. Ser du inte det själv?”

Från väntrum till väntrum till väntrum. När jag efter ett par timmar i det yttre väntrummet på akutkliniken snabbare än jag förväntat mig slussas vidare in i labyrinten sker allt först fort. Jag får ett band runt handleden med en streckkod, lite som ett paket på väg från logistikcentralen till utlämningsstället och slutadressaten. Mina egna kläder byts mot vit nattskjorta. Sköterskan sätter dropp. Tar EKG och blodprov. Jag väntar. Först i ett väntrum i anslutning till mottagningshallen. Sedan i ett patientrum. Där blir jag undersökt av en läkare som med hjälp av ultraljud kommer fram till att det inte handlar om gallsten. Det är dåliga nyheter, inser jag. Då måste det

vara något värre. Levern kanske? Nu ska jag skiktröntgas. Ny väntan. Ann-Sofi har kört in till akuten, och vi får en stund tillsammans innan hon måste ta sig hem igen för att ta hand om vår hund, Milton.

Till sist hämtas jag av en transportör och lämnas i väntrummet på röntgenavdelningen. Med händerna över huvudet som om jag skulle dyka, helt enligt instruktionerna, glider jag in i den stora cylindern. Armarna skakar. Kroppen har förstått att nu kan det visa sig vara allvar. Inte Omeprazol. Inte en enkel rutinoperation.

Kvällstimborna kryper undan. Jag googlar tvångsmässigt och inser att det i mitt fall inte finns så många alternativ till en tumör. Jag är gul. Jag har inte varit utomlands. Jag har inte ätit ostron. Rädslan blandas med något så banalt som accelererande hunger och törst. Ur en automat lyckas jag trycka ut två förpackningar Wasa knäckebrödssandwich med smaken tomat och basilika. Vågar inte dricka kaffe, med tanke på magen, och väljer varm choklad. Dåligt val. Kväljande.

Jag mejlar och telefonerar med min presskontakt på Albert Bonniers Förlag, Anna Tillgren, som inte bara är högeffektiv utan också varm och stöttande. Hon hjälper mig att boka av torsdagens föreläsning på Kungliga biblioteket.

En läkare kommer ut i väntrummet och meddelar en medelålders man att det med sannolikhet inte handlade om hjärtat utan om muskelsmärk. När jag själv till sist

kallas till ett patientrum för att tala med läkaren som undersökt mig några timmar tidigare förstår jag att nyheterna kommer att vara dåliga. Annars hade han ju inte behövt ta det i enrum, utan hade kunnat lämna det glädjande beskedet ute i väntrummet. Jag vet redan att det är en tumör.

Han bekräftar det. Jag ska skickas direkt vidare till kirurgen antingen i Malmö eller Lund. Där ska jag i morgon få en stent inopererad, något slags rör som kan leda bort galla och få det gula att försvinna.

Jag frågar om han tror att jag ska kunna vara i Stockholm på fredag. Det tror han inte. Jag får hjälp av Anna att även boka av föreläsningen på Nationalmuseum.

Nu väntar jag igen. Den här gången i behandlingsrummet. En sköterska hämtar två smörgåsar. Jag bokar av hotell och bokar om tågbiljetter. Något ska man ju göra.

En yngre kirurg ger mig lite mer information om vad som väntar. Jag försöker skämta och säger: ”Ja, jag kommer ju i alla fall inte att bli dement.” Han tittar oförstående, men säger till sist: ”Jaså, det är så du menar.”

Det blir Lund. Jag får sjuktransport. Jag har färdats längs motorvägen mellan Malmö och Lund hundratal och åter hundratal gånger. Men nu i nattmörkret ter sig till och med Sydsvenskans och Kvällspostens gamla skrapa, i många år min arbetsplats, främmande. Inte som om jag såg den för sista gången. Snarare som om det var den första.

Chauffören ledsagar mig till avdelning 14. Tre vänliga vitklädda kvinnor i medelåldern hälsar mig välkommen. Nu är jag bergtagen.

Onsdagen den 21 februari 2024

Har sovit förvånansvärt djupt, men vaknade vid fyra och grubblade en timme innan jag somnade om.

Fick en ny nattskjorta i går. På en liten pappbricka låg tandborste, tandkräm, öronproppar och kam uppdukade.

Vilken konstig dag det var i går. Man vaknar i den vanliga vardagsvärlden och vid midnatt är man utskriven därifrån och istället inskriven i en helt annan verklighet.

Jag hade aldrig tidigare varit inne på akutkliniken i Malmö. Den påminner lite om en shoppinggalleria eller en centralstation. En sinnebild för den myllrande och rationella moderniteten. Men samtidigt är akuten porten till en helt annan, i grunden tidlös, värld. Den som träder in genom den porten lägger av sig sina egna kläder, ger upp eller tvingas ge upp sin autonomi och sin tidigare roll, för att bli en liten cell i en stor vårdorganism. Den vita patientskjortan är den sjukes uniform. Det är som i klostret, i det militära eller i fängelset.

Det blir ingen stent i dag. Får äta nu, men missade lunchen. Letar mig fram till dagrummet på avdelningen och frågar om jag kan få en smörgås. Kvinnan som jobbar

där öppnar en frys och frågar vad jag vill ha. Köttfärspaj kanske? Väljer en grönsakspaj.

Får veta att jag ska byta avdelning, till kirurgen 13. Ann-Sofi kommer på besök. Så skönt. Hon har med sig bullar från konditori Katarina i Trelleborg. Vi talar om framtiden, om allt som nu måste ordnas, om hur hon ska förbereda sig för ett liv där jag inte finns med.

Framåt kvällen får jag flytta till ett tvåbäddsrums. Ann-Sofi har haft med sig en kasse med underkläder, toalettgrejor och biografin över Stanford White som jag bett henne leta fram i arbetsrummet. White, ”Stanny” som han kallades, var en av de mest framgångsrika och spektakulära arkitekterna i USA under The Gilded Age, decennierna kring sekelskiftet. Nära vän till Anders Zorn. De delade förtjusningen i livets excesser.

Det blev inget gastroskopiskt ingrepp i dag.

Torsdagen den 22 februari 2024

Sov dåligt under vargtimmarna. Grubblade över Ann-Sofis ekonomiska framtid. Hon kommer att få en betydligt sämre pension än den jag har. Dessutom försvinner ju de extrainkomster jag räknat med att dra in på tidningsartiklar, böcker och arvoden för olika framträdanden. Det sparkapital vi under de senaste åren skaffat oss har successivt investerats i renoveringen av huset i Böste.

Kommer hennes inkomster att räcka till för ett tillfredsställande ensamliv?

När jag själv skulle gå i pension för två år sedan maximerade jag visserligen efterlevandeskyddet hos alla de utbetalare där det var möjligt. Men såvitt jag minns rörde det sig inte om några större summor.

Fastar sedan midnatt. Traskar runt med en droppställning som jag gång på gång glömmer bort och är på väg att dra omkull. Timmarna går. Ska det bli något gastrokopiskt ingrepp i dag?

Plötsligt är det dags. Nu går allt fort. Jag får antibiotika intravenöst. Kläs i nattskjorta som vänds bak och fram, knapparna på ryggen. Rullas liggande på sängen genom korridorerna till röntgenavdelningen. Den operation jag ska genomgå kallas ERCP, endoskopisk retrograd kolangiopankreatografi. Proceduren liknar något som en psykopatisk Bondskurk skulle ha kunnat hitta på. Man läggs på en bänk i framstupa sidoläge med ena armen på ryggen, spänns fast, får dricka något illasmakande som ska ta hand om luftbubblor, sprejas i munhålan med en obehagligt kemiskt banansmakande bedövningsvätska, spänns fast och får sövande och lugnande läkemedel intravenöst, blir "sederad". Därefter förs en tunn slang ner genom ens inre. Med dess hjälp ska kirurgen dels placera ett nät som öppnar gallvägarna så att gallan kan passera, ett slags dränering, dels ta "borstprov" på tumören som är orsaken till eländet.

Det hela är ändå märkligt smärtfritt. Det enda jag minns när jag kommer till sans är en känsla av att ha blivit smekt över ryggen. Efteråt är jag munter, nästan lätt euforisk. Men så småningom får jag veta att operationen inte lyckades. Det måste göras ett nytt försök.

Bryter fastan vid 15-tiden: ett glas vatten, två koppar te, två smörgåsar och en Risifrutti. De är angelägna om att man ska äta här, kommer hela tiden med förslag. Sjukdom dödar aptiten. Viktnedgång är en fara. Alltså finns det en kyl laddad med energidrycker, en frys med glass och ett litet kaffebord med chokladbollar.

Ann-Sofi kommer på besök igen framåt kvällen. Hon har med sig en påse släta bullar, sådana hon vet att jag gillar, och min Mac.

Kollar pensionen och efterlevandeskyddet på de aktuella webbsidorna och blir lite lugnare. Det var inte så uselt som jag befarat. Det finns också en livförsäkring jag hade glömt bort. Allt sådant var så abstrakt och avlägset tidigare. Jag skulle ju ha jobbat och tjänat pengar i ytterligare många år, hade jag tänkt.

Fredagen den 23 februari 2024

Väcks någon gång mellan fem och sex av att ljuset tänds. Grannen på andra sidan skärmen ska förberedas för sin operation. Jag hör duschen strila. Kirurgerna, båda

kvinnor, tittar in, ritar på hans mage och småpratar.

Själv tvättar jag av mig, borstar tänderna och byter nattskjorta mot dagskjorta. Det har varit min första natt utan fasta. Äter frukost i dagrummet. En smörgås, te, juice i pappförpackning, en tallrik naturell yoghurt. Sedan väntan på rondan. Ska jag få åka hem?

En äldre läkare kommer ensam in i rummet. Han säger att han inte har några goda nyheter. "Det är en tumör", säger jag. "Ja", svarar han, "och tyvärr sitter den dåligt till." Bukspottkörteln. Placerad så illa att han kan säga att det är ytterst osannolikt att det kan bli en operation. Möjligen cellgifter, men inte heller det är säkert. Det möjliga positiva utfallet måste vägas mot det negativa.

Han är rak och saklig. Förtroendeingivande. Jag kan inte låta bli att ställa de omöjliga frågorna, de som förmodligen alla ställer trots att vi borde veta att det inte finns några svar. Hur länge får jag leva? Hur kommer jag att dö? Han svarar som han måste, att han inte kan ge några säkra svar. Men det rör sig om månader snarare än år. Och hur man dör? Ja, det vet man inte, men troligen blir jag tröttare och tröttare, med mindre och mindre lust att delta i det sociala livet. Somliga förlorar smaken för sådant de tidigare tyckt om. Tappar aptiten. Vill inte längre dricka kaffe.

Det går tunga vågor genom min kropp. Det flitiga googlandet har visserligen förberett mig på beskedet och dess innebörd. Men man hoppas. Man fantiserar om

andra möjligheter. En godartad tumör? Man hoppas att kungens budbärare ska komma galopperande och förkunna att man blivit benådad. Det känns tungt, säger jag. Och i vetskap om att alkohol kan vara en bakgrundsfaktor för just denna cancerform kan jag inte låta bli att säga att jag ju inte druckit någon alkohol sedan jag var fjorton år.

”Livet är orättvist”, konstaterar doktorn.

Jo, och jag kan ju inte låta bli att känna ett styng av bitterhet när jag tänker på att jag inte bara fått cancer, inte bara en av de värsta formerna av cancer utan också en version av denna mördare som dolt sig så listigt att insatsstyrkorna inte kan komma åt honom.

Så pratar vi om annat. Våra hundar och deras matvanor. Veterinärkostnader. Finansiering av sjukvård. Han vet vem jag är. Säger att han läst mig. Han brukade läsa Per T. Ohlsson också, Sydsvenskan är inte densamma utan honom, slår han fast.

Jag tänker på det spöklika i att jag nu också i detta följer Per T. i spåren. Han gick bort hösten 2021, i samma slags cancer jag nu fått veta att jag har. Han och jag hade i många år en nära och lite nördig professionell gemenskap. De sista åren på Sydsvenskan hade vi skrivbord bara några meter från varandra, tipsade varandra om böcker och artiklar, kommenterade varandras texter. Han var min redaktör när jag skrev mitt bidrag till Bonniers box om svenska statsministrar. Min statsminister var en av de minst kända, Oscar von Sydow. Per T. var nog en av få

personer som på allvar kunde bli djupt fascinerad av bortglömda svenska politiker från 1900-talets första decennier. Jag skrev hans runa i Dagens Nyheter och sorterade de böcker han lämnat efter sig i hyllorna på Sydsvenskan. Ett par av dem har jag nu hemma i arbetsrummet.

Livet är inte rättvist. Så sant. Men om livet är ett lotteri så har jag gång på gång dragit högsta vinsten. Mitt liv har varit privilegierat, rikt, intressant, lyckligt. Kanske inte orimligt då att jag till sist drar en rejäl nitlott i livstombolan?

Redan för flera år sedan bestämde jag mig för att om jag nu skulle dö på fläcken skulle jag ändå vara tacksam. Jag har ju haft sådan tur. Född och uppvuxen i världens då rikaste och tryggaste land. Ett långt och underbart äktenskap. Begåvade och vackra barn. Inga olyckor. Ett varierat och framgångsrikt yrkesliv, så intressant att jag aldrig behövt ha några fritidsintressen. En stor och stimulerande bekantskapskrets. Välsignad med en aldrig sinande nyfikenhet på nästan allt. Och så vidare, och så vidare. Det var under en fjällvandring från Abisko till Nikkaluokta, när jag låg på rygg vid någon jock, som jag förstod att jag inte hade rätt att begära mer av livet. Allt utöver de år jag redan fått var bonus.

Men ändå. Hur gärna, hur innerligt hade jag inte velat åldras med Ann-Sofi. Diskuterat dagens nyheter vid frukosten, läst varandras texter, planerat vandringsturer, tillsammans gått ut med Milton, druckit kaffe (jag) och

te (Ann-Sofi) framför teven, slutfört renoveringen och ombyggnaden av vårt hus i Böste, ätit gåsmiddagar med hela klanen, firat jular, sett barnbarnen bli vuxna. Det är inte att jag själv snart ska försvinna som plågar mig. Det är att jag ska försvinna från henne.

Kunde jag inte fått dra en liten, liten vinstlott till? En av de där småvinsterna som tivolistånd håller sig med för att man inte ska känna sig missnöjd över att ha spenderat en massa pengar på nitlotter. Kunde jag inte ha fått en cancer som gick att operera? Eller ännu hellre ett annat slags cancer? Kunde jag åtminstone inte fått chansen att spela blixtschack med döden?

Min omedelbara impuls är att ringa Ann-Sofi och berätta. Men jag inser att det inte går. Det handlar ju inte om att berätta att jag blir sen till middagen. Jag ska meddela att jag snart ska dö, lämna henne efter snart 43 års äktenskap. Men jag messar och ber henne hämta mig. Jag kan inte föreställa mig att tillbringa denna första natt efter domen ensam i en sjukhussäng, vakna i vargtimmen, grubbla och förtvivla.

Hon svarar att hon kommer så fort jag vet när jag blir utsläppt: "Jag planerar Miltons promenad efter det. Vi är ute nu. Mycket blåsig. Men strålande sol. Skönt att du får komma hem."

En sköterska dyker upp för att hämta mig till ännu en skiktröntgen. Nu är det lungorna som är intressanta. Efteråt äter jag lunch i dagrummet: biff à la Lindström.

All personal på avdelningen är så oerhört vänlig och hjälpsam. Nästa försök att installera en stent som kan leda gallan förbi den blockerande tumören ska i bästa fall göras under måndagen. Men jag får veta att det möjligen kan genomföras redan under helgen. Jag ska bli uppringd halv nio på söndagsmorgonen och får en lapp med ett telefonnummer jag kan ringa om det glöms bort. En ung sjuksköterska drar ut droppnålen från mitt armveck. Det är lite som att bli avbojad.

När jag bytt om till mina egna kläder känner jag mig plötsligt starkare. Nästan som om allt ändå vore som vanligt. Jag rör mig och går på ett annat sätt än i de mjuka och säckiga patientkläderna. Mer energiskt. Framåtriktat. En fri man på stan igen.

Ann-Sofi väntar på parkeringen utanför centralblockets huvudentré.

Jag vågar inte berätta under bilresan hem. Men pö om pö sipprar ändå sanningen fram. Hon tar det beundransvärt väl. Men så har vi också redan hunnit ge uttryck för bådas vår tacksamhet för allt vi fått.

Vi stannar till vid Ica Maxi i Trelleborg för att köpa middagsmat. Folkmyllret är intensivt. Det är ju sen fredagseftermiddag. Någonstans mellan fruktdiskarna får jag en vision, en hallucination: Alla rörelser runt mig är frysta. Så släcks ljuset. Det blir svart. Bara några sekunder. Sedan är verkligheten tillbaka. Jag lägger ett litet knippe ekologiska bananer på vägen.

Underbart att vara hemma igen. Underbart att få borra in näsan i Miltons raggiga päls. Vi kopplar honom och tar en lång promenad längs stranden. Solen sjunker i Östersjön, solnedgångarna här på sydkusten är som vackrast under vårvintern. Milton nafsar som vanligt efter blåstång. Ann-Sofi och jag talar länge och innerligt om hur vi ska förbereda det liv som väntar henne efter min död. Det går förvånansvärt lätt att prata om saken. Kan döden göras till ett projekt? Kanske är det så man måste göra. Ta itu med allt praktiskt först, samtidigt som man långsamt låter de djupa och existentiella frågorna mogna.

Torsk och potatismos till middag. Så den gamla kvällsrutinen. Vi äter glass och tittar på kvällens Aktuellt-sändning. Sedan SVT Play och gårdagens 30 minuter med klimatminister Romina Pourmokhtari. Man måste ändå säga att hon övertygande bekräftar den gamla klyshan om den kluvna liberalen. Hon har med berätt mod låtit sig klyvas i en "egna åsikter-halva" och en "politisk gisslan-halva", och någon kontakt mellan dessa halvor tycks det inte finnas. Lite som aposteln Paulus som tvingades slå fast att det goda som han ville, det gjorde han inte, men det onda som han inte ville, det gjorde han.

Underbart att få somna bredvid Ann-Sofi och söka hennes hand som jag gjort så många gånger under åren. Innan jag släcker lampan läser jag de sista sidorna i Thomas Manns roman *Buddenbrooks*, en vällustig skildring av en fasansfull död i tyfus.